

Mk 1,35-45: II. Pôsobenie v Galilei

Štruktúra

Druhý naratívny blok prvej sekcie evanjelia sa skladá z dvoch častí:

Hlásanie v okolitých oblastiach (1,35-39)

Uzdravenie malomocného (1,40-45)

Opis

Počas prvého dňa v Kafarnaume (porov. 1,21-34) Ježiš predstavil svoj program: vyhánanie zlých duchov a uzdravovanie. Teraz nasleduje krátke pôsobenie v Galilei (porov. 1,35-39), na ktoré nadväzuje uzdravenie malomocného (porov. 1,40-45). Oba tieto texty majú spoločnú lokalizáciu v širšej oblasti Galilei a na pustých miestach. Oba tvoria prechod medzi dvomi Ježišovými pôsobeniami v Kafarnaume (porov. 1,21-34 a 2,1n): Ježiš z mesta vychádza a znova sa doň vracia.

Mk 1,35-39: Hlásanie v okolitých oblastiach

Preklad

Včasráno (ešte) za tmy vstal, vyšiel a odišiel na pusté miesto a tam sa modlil.	Mk 1,35
Šimon a jeho spoločníci sa pustili za ním	Mk 1,36
a našli ho a hovoria mu: „Všetci ta hľadajú.“	Mk 1,37
Hovorí im: „Poďme inde, do susedných mestečiek, aby som aj tam ohlasoval, veď preto som vyšiel.“	Mk 1,38
A išiel ohlasovať do ich synagóg po celej Galilei a vyháňať démonov.	Mk 1,39

Textové poznámky

- vstal, vyšiel a odišiel** ἀναστάς ἐξῆλθεν καὶ ἀπῆλθεν, dosl. *vstanúc vyšiel a odišiel* – Particípium je pleonastické, tzv. „grafické“, vyjadruje dej, ktorý je už zahrnutý v nadradenom slovese. Tento jav, ktorý často nachádzame v Biblii, sa pokladá za semitizmus (Panczová 2002, 46–47). Pozri aj 1,41; 7,24; 10,1. 1,35
- jeho spoločníci** οἱ μετ’ αὐτοῦ, dosl. *tí (čo boli) s ním* – Porov. 3,14 a text. pozn. 1,36
- hovoria** – Ide o historický prítom (porov. text. pozn. k 1,12). 1,37
- hovori** – Ide o historický prítom (porov. text. pozn. k 1,12). 1,38
- poďme** ἄγωμεν – Ide o vyzývaci konjunktív (*hortativus*). Sloveso ἄγω *viest* je tu použité intransitívne (aktívum použité reflexívne: „viest sám seba“ = „ísť“). Je to jav, s ktorým sa v helenistickej gréčtine stretávame častejšie (Blass – Debrunner 1961, § 308) a súvisí s ďalšími zmenami v systéme slovesných rodov (porov. text. pozn. k 16,6).
- inde** ἀλλοχοῦ – Príslovka miesta ἀλλοχοῦ **inde** sa v celej Biblii nachádza iba na tomto mieste. Pravdepodobne preto ju niektoré rkp. (A, C³, D, W, Δ, Θ) pri prepisovaní vynechali. Prijaté čítanie NA27 je však aj na základe zastúpenia v závažnejších rkp. (⊗, B, C*, L, 33, 579) pravdepodobnejšie.
- išiel ohlasovať** ἦλθεν κηρύσσων – Niektoré rkp. (A, C, D, W, f¹³, 33, M) majú namiesto slovesa ἦλθεν **išiel** imperfektum slovesa byť, ktoré s nasledujúcim particípium (ἦν κηρύσσων *bol ohlasujúci/ohlasoval*) tvorí perifrastickú konštrukciu, typickú pre Mk (porov. text. pozn. k 1,6). Variant s aoristom ἦλθεν **išiel** je však pravdepodobne pôvodnejší z dvoch dôvodov. Jednak toto sloveso pohybu nadväzuje na myšlienku v predchádzajúcom v. 38, kde sa nachádza sloveso ἐξῆλθον *som vyšiel*, jednak zmena na perifrastickú väzbu je snahou harmonizovať text s Lk 4,44. Prijaté čítanie NA27 (⊗, B, L, Θ, 892, 2427) je preto pôvodnejšie. 1,39

Hlásanie v okolitých oblastiach

išiel ohlasovať... a vyháňať ἦλθεν κηρύσσων... καὶ... ἐκβάλλων – Particípium prézenta je tu vo význame particípiá futúra vyjadrujúceho účel (ktoré sa v helenistickej gréčtine prestáva používať), preto ho prekladáme naším účelovým infinitívom. Porov. Blass – Debrunner 1961, § 339(2c), § 351(1). Na iných miestach NZ nachádzame tento vzťah vyjadrený aj inými spôsobmi: okrem explicitného vyjadrenia účelovou vetou s ἵνα sú to tieto väzby: 1. účelový infinitív (3,21: ἐξῆλθον κρατῆσαι *vyšli... zadržať*; 6,46: ἀπῆλθον... προσεύξασθαι *odišiel... pomodliť sa*); 2. sloveso s významom „ísť“ je v tvare particípiá a činnosť, ktorá sa má urobiť, je vyjadrená určitým slovesom (6,36: ἵνα ἀπελθόντες... ἀγοράσωσιν *aby... išli... kúpiť*, dosl. *aby odišúc kúpili*; 6,37: ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν *máme ísť kúpiť*, dosl. *odišúc máme kúpiť*; 14,12: θέλεις ἀπελθόντες ἐτοιμάσωμεν *chceš, aby sme išli pripraviť*, dosl. *chceš, aby sme odišúc pripravili*; 16,1: ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν *aby... išli pomazať*, dosl. *aby odišúc pomazali*; 16,10: πορευθεῖσα ἀπήγγειλεν *išla oznámiť*, dosl. *odišúc oznámila*). Všetky tieto väzby do slovenčiny prekladáme zhodne: účelovým infinitívom. Od tohto pravidla sme sa odchyľili len v dvoch prípadoch, kde sme dali prednosť tradičnému prekladu väzby particípiá a slovesa ako dvoch súradných plnovýznamových slovíes – 16,15: πορευθέντες... κηρύξατε *chodte... a oblasujte*, dosl. *odišúc... obláste/oblasujte*; 16,20: ἐξεληθόντες ἐκήρυξαν *odišli a... oblasovali*, dosl. *odišúc oblasovali*. No o správnosti takéhoto prekladu by sa dalo diskutovať. Vo svetle uvedených gramatických súvislostí by sme 16,15 zrejme mali preložiť ako *chodte oblásiť/oblasovať* a 16,20 ako *išli oblasovať*.

Komentár

1,35 **Včasráno (ešte) za tmy vstal, vyšiel** – Porov. kom. k 16,1. Časová indikácia **včasráno** πρωὶ označuje poslednú štvrtinu noci (ráno približne od tretej do šiestej; Mateos – Camacho 1997, 170) a nadväzuje na v. 32, keď Ježiš začal uzdravovať po západe slnka. Po uplynutí noci, ktorá síce ešte celkom neskončila, vyšiel z mesta (nie z domu), kam sa vráti až v 2,1 (Légasse 2000, 121–122). Pre spojenie časového určenia včasráno a modlitby možno uviesť text žalmu: *Ved' ku tebe, Pane, sa modlím, za rána počúvaš môj hlas, za rána prichádzam k tebe a čakám* (Ž 5,4).

Odišiel na pusté miesto – Na rozdiel od 1,12, tu ide Ježiš sám, aby sa modlil. **Pusté miesto** nie je len miestom zlých duchov, ale aj miestom Božej blízkosti, a teda i modlitby (polyvalencia symbolu púšte – pustého miesta; porov. Ježišove pohyby v 1,14–3,6). Pusté miesto nemusí byť púšťou v pravom slova zmysle (Pokorný 1981, 50–51). Ježiš sa chcel modliť osamote (Légasse 2000, 122).

A tam sa modlil – Obsah Ježišovej modlitby, ktorá sa časovo pretiahla (porov. imperfektum, podobne ako v 14,35), Mk neuvádza. Okrem tohto miesta Mk spomína modliaceho sa Ježiša ešte dvakrát (porov. 6,46; 14,32–39). Pochopiť význam tejto modlitby napomáha kontext: práve náhly odchod z mesta môže dať do vzájomnej súvislosti túto jeho modlitbu s jeho popularitou u Kafarnaumčanov v predchádzajúci deň večer. Príslovku **tam** κακεῖ je v emfatickej polohe a zvýrazňuje kontrast medzi mestom, z ktorého Ježiš vyšiel, a pustým miestom, kde **sa modlil** (Mateos – Camacho 1997, 173).

Patristický komentár: Origenes zdôrazňuje, že ak sa Ježiš modlí, a nie nadarmo, dostane v modlitbe, o čo prosí, lebo bez modlitby by to nedostal. Evanjelιά dokazujú fakt,

že Ježiš bol mužom modlitby. Pre kresťana z toho vyplýva, že modlitbu treba brať vážne a nezanedbávať ju. (Origenes, *De oratione* 13,1: GCS 3, 325–326)

Šimon a jeho spoločníci – Spoločníci nie sú čitateľovi neznámi: je možné 1,36
myslieť na prvých štyroch učeníkov. Mk nezopakoval ich mená, ale explicitne zdôraznil prítomnosť Šimona: ostatní sú jednoducho s ním.

Sa pustili za ním – Ježišova neprítomnosť vyprovokovala Ježišových spoločníkov, aby **sa pustili za ním** – rozumie sa „aby ho vyhľadali“. Sloveso *κατὰ διώκειν*, časté v LXX, má neraz dosť negatívny význam, ako je „hnať sa (za niečím)“, „bažiť (po niečom)“, vyjadruje húževnatosť, ale i rozhorčenie (Légasse 2000, 123). Týmto slovesom sa vyjadruje aj prenasledovanie nepriateľa, teda silne zvýrazňuje intenzitu konania (Mateos – Camacho 1997, 174).

Potom ako ho našli, zvestujú mu túžbu Kafarnaumčanov znova ho vidieť. 1,37
Označeniu **všetci** πάντες zodpovedá hyperbolický výraz *celé mesto* ὅλη ἡ πόλις v 1,33 (Légasse 2000, 122–123). Bez oslovenia (napr. Pane, učiteľ) majú ich slová takmer tón výčitky a vystupujú ako hovorcovia ľudu, ktorý po ňom túži (Mateos – Camacho 1997, 174).

Hovorí im: „Poďme inde, do susedných mestečiek, aby som aj tam ohlasoval“ – Porov. Ježišove pohyby v 1,14–3,16. Ježiš tu nereaguje rovnakým spôsobom ako v Jn 6,26, no túžba obyvateľov Kafarnauma ho neprivádza k tomu, aby sa vrátil do mesta (bude to až v 2,1). Práve naopak: chce ísť **inde**, kam chce viesť aj svojich učeníkov (porov. pl. **poďme** ἄγωμεν). Toto *inde* sú konkrétne susedné mestečká, v ktorých on sám má **ohlasovať** κηρύσσειν dobrú zvesť – Božie evanjelium, *nové učenie s mocou* –, s čím je čitateľ evanjelia už oboznámený z predchádzajúcich textov 1,14 a 1,21-27 (Légasse 2000, 123).

Veď preto som vyšiel – Treba myslieť na vyjdenie z mesta. Sloveso ἐξέρχομαι nadväzuje na svoj výskyt v 1,35, keď Ježiš vyšiel z mesta. Netreba, aby sa tomuto slovesu pripisoval teol., konkrétne kristologický zmysel, aký má v niektorých novozákonných textoch (najmä v Jn, napr. Jn 13,3). (Légasse 2000, 123)

Učeníci išli za Ježišom, aby mu oznámili, že ľudia v Kafarnaume ho hľadajú, 1,39
ale on nejde tam, kde by ho chceli mať ľudia. Obraz putujúceho Krista je v súlade aj s prorockou tradíciou (Pokorný 1981, 53).

Patristický komentár: Augustín sa pri porovnávaní s Mt pýta, prečo Marek vynecháva napr. Pánovu reč na vrchu a spája rôzne Pánove slová v inom poradí. Do slov, že Ježiš ohlasoval evanjelium po celej Galilei, Marek pravdepodobne zahrnul všetko, čo vynechal. (Augustín, *De consensu evang.* 2,19,43: CSEL 43, 152)

Synagóg – Porov. kom. k 1,21.23; 6,2.

Galilei – Porov. kom. k 1,14.

Vyháňať démonov – Porov. kom. k 1,34 a komp. 1,14-34.

Hlásanie v okolitých oblastiach

Kompozícia

Redakčné vrstvy

V texte sa nachádza viacero podobností s predchádzajúcim cyklom, ako napr. téma synagógy, vyhánania démonov, Šimona a jeho spoločníkov, ako aj časové údaje. V stati je tak zhrnutá Ježišova predchádzajúca aktivita, ktorá sa nachádzala v predmarkovskej tradícii Ježišovho dňa v Kafarnaume (porov. Redakčné vrstvy 1,14-34). Z tohto pohľadu bol tento text pravdepodobne upraveným záverom tejto tradície (Marcus 2000, 202). Záverečná podoba textu prezrádza viaceré Markove zásahy v podobe tém, ako je Ježišovo ukrývanie sa pred ľuďmi, a v tom prípade aj pred vlastnými učeníkmi, ako aj Markov slovník v podobe slovies ohlasovať a vyjsť (Gnilka 1980, 88).

Štruktúra

- Východ z Kafarnauma (1,35)
- Učeníci (1,36-37)
- Východ ako poslanie (1,38)
- Súhrn pôsobenia (1,39)

Ježišova činnosť v širšej oblasti Galilei je charakterizovaná dvoma zmenami miesta. Najprv Ježiš skoro ráno odchádza z Kafarnauma (porov. 1,35), kam predtým prichádzalo za ním mnoho ľudí (porov. 1,32-34). Druhýkrát odchádza inde (porov. 1,38) a opäť je to potom, ako ho všetci hľadajú (porov. 1,37b). V oboch prípadoch je pre zmenu miesta Ježišovho pobytu použité to isté sloveso *vyšiel* ἐξῆλθεν. Po každom z týchto odchodov nasleduje stretnutie s ľuďmi: Šimon a spoločníci idú za Ježišom a oznamujú, že ho všetci hľadajú (porov. 1,36-37); neskôr Ježiš hlása po synagógach a vyháňa démonov (porov. 1,39).

Opis

- 1,35-37   Stat' začína časovým údajom (*včasráno* [ešte] *za tmy*, 1,35a). Ježiš opúšťa Kafarnaum a presúva sa na nové miesto, čím sa vyjadruje nová etapa v jeho pôsobení. Rýchly odchod v noci je v súlade so zdôrazňovaním, aby sa o ňom po exorcizmoch nehovorilo (porov. 1,34). Po prvom programovom dni v Kafarnaume, kde vykonal prvý exorcizmus a prvé uzdravenie, teraz jeho pôsobenie získava širší rozmer. Tento text opakuje mnohé motívy, známe z doterajšieho rozprávania. Ako prípravu na svoje pôsobenie Ježiš odchádza na *пустé miesto* (1,35), podobne ako na púšti strávil 40 dní na začiatku (porov. 1,13). Odchod do samoty s úmyslom modliť sa je motív prítomný aj v 6,45-

46 a stavia Ježiša do tradície charizmatikov, ktorých viedol duch (napr. Eliáš v 2 Kr 2,16 a Filip v Sk 8,39-40).

Keď sa učeníci vydajú za ním (porov. 1,36), robia to, k čomu boli povolaní, t. j. nasledujú majstra (porov. 1,17-18), hoci tu skôr s negatívnym podtónom. Ježiš je už nielen známy, takže ho všetci hľadajú (porov. 1,37), ale on sám hlása aj v iných mestách a synagógach po celej Galilei (porov. 1,38-39). Spojenie synagógy s vyhánaním démonov opakuje umiestnenie prvého exorcizmu do synagógy v Kafarnaume (porov. 1,21-22.27) a zároveň je rozšírením tohto motívu na celú Galileu.

Zatiaľ čo predtým Ježiš odišiel z Kafarnauma s cieľom modliť sa (porov. 1,35), teraz sa jeho odchod vysvetľuje ako prostriedok pre hlásanie v iných mestečkách (porov. 1,38) a pre jeho verejné pôsobenie (porov. 1,38-39). Takáto rýchla zmena miesta a motívov budí dojem časovej tiesne, v ktorej sa hlásanie uskutočňuje: čas je naplnený a Božie kráľovstvo je tu (porov. 1,15), preto sa Ježiš ponáhla, aby mohol hlásať všade. 1,38-39

Ježiš sa tu a potom ešte viackrát v evanjeliu (porov. 2,17; 10,45) predstavuje ako ten, ktorý prišiel s konkrétnym cieľom a úmyslom. Je Božím poslom. Tento motív je použitý v Dan 9,21-23, kde archanjel Gabriel hovorí o svojom príchode z nebeského sveta s posolstvom pre Daniela. Tento eschatologický podtón je v súlade s vyhánaním démonov a bojom proti nim. Ježišova nadvláda sa rozširuje na celú Galileu (už nielen mestá!) a na tomto eschatologickom víťazstve budú mať podiel aj Ježišovi nasledovníci.

Verš 39 nie je iba uzavretím textu, ale slúži aj ako súhrnná správa o Ježišovej činnosti: neudávajú sa časové a miestne podrobnosti, dej sa neposúva dopredu a jedno vyjadrenie zahŕňa viacero rovnakých skutkov.

Aplikácia

Liturgická aplikácia

Text 1,29-39 sa číta na 5. nedeľu Cezročného obdobia, cyklus B. *Preto som vyšiel*: z evanjelia možno vidieť, do akej miery bol Ježiš preťažený prácou na zemi. Mal znovu navrátiť zatúlané ovce Izraela, čo bolo napriek plnému nasadeniu jeho síl nemožné pri danom duchovnom a politickom zriadení krajiny. Po uzdravení Petrovej svokry *už celé mesto bolo zbromaždené pri dverách* a on im dáva svoje dobrodenia. Včasráno vstáva, aby sa konečne mohol osamote modliť, ale zasa ho nasledujú so správou: *Všetci ťa bládajú* ako včera večer. Neospravedlňuje sa, že sa chcel modliť. Potom sa púšťa do novej práce: *do susedných mestečiek, aby som aj tam oblasoval, ved' preto som vyšiel*. A mestečká sú len začiatok, *išiel oblasovať... po celej Galilei*. Pravý kresťanský posol viery si môže brať príklad z Ježišovej neubúdajúcej horlivosti: totiž aj keď celok, o ktorý sa usiluje, je ľudsky nedosiahnuteľný, vykoná z neho toľko, koľko mu

Hlásanie v okolitých oblastiach

sily dovoľia. Zvyšok bude doplnený buď utrpením, alebo aspoň jeho poslušnosťou vo vôli. No toto zmýšľanie a postoj si neberie ako zámienku nevykonať všetko, čo mu len sily dovoľia.

Táto stať sa číta spolu s Jób 7,1-4.6-7; 1 Kor 9,16–19,22-23. Pavol v druhom čítaní nasleduje Pánov príklad tak blízko, ako sa len dá. Od Boha má poverenie hlásať evanjelium. Aby Bohu ukázal svoju slobodnú poslušnosť, môže sa vzdať zaslúženého platu, ale nič ho nedišpenzuje od prísnej povinnosti všemožne sa angažovať pre úlohu, ktorú dostal. Neprichádza ako pán, ktorý vlastní pravdu, ale ako otrok slúžiaci každému: stáva sa otrokom Židov a hovorí im o Mesiášovi; otrokom pohanov a zvestuje im Záchrancu sveta; ale aj otrokom slabých, aby získal pre Krista aj nemúdrych, váhajúcich a nestálych. Nikto nechýba: *Všetkým som sa stal všetkým*, a to nie v istote, že už mám účasť na príslube evanjelia, ale v nádeji na účasť na zvestovanom. (LDW 126–127)

Katechizmus Katolíckej cirkvi

Kresťanská modlitba vychádza z 1,35, kde sa poukazuje nato, že Ježiš sa modlí (porov. KKC 2602). Do popredia vystupuje Ježišova modlitba, v ktorej zahŕňa celé ľudstvo. V nej ho obetuje Bohu Otcovi. Ježišov rozhovor s Otcom sa uskutočňuje na osamelých miestach, kde sa modlí Boží Syn v ľudskej prirodzenosti za ľudí. Skrytosť a opustenosť je spojená s túžbou priblížiť sa k Bohu čo najbližšie a prežívať jeho hĺbku a blízkosť.

Pastoračná aplikácia

Prišiel, aby kázal

Ježiš začína svoju verejnú činnosť. Sme na začiatku Markovho evanjelia. Oživme si predchádzajúce udalosti. Prichádza do domu apoštola Petra v Kafarnaume. Bolo to v sobotu ráno, v deň, ktorý Židia pokladali za sviatočný, a teda to bol deň bez práce. Ráno, ako sme počuli, šiel Ježiš do synagógy a potom sa odobral aj s niekoľkými zo svojich apoštolov do domu Petra a Ondreja. Zrejme sa chceli občerstviť a naraňajkovať. Lenže domáca pani nebola zdravá, a tak ju Ježiš uzdravil, aby im mohla poslúžiť. Stalo sa a oni strávili – možno v rozhovore, možno v diskusii o zaujímavých veciach – spolu celý deň. Nič iné ani nemohli robiť, pretože bola sobota. Keď sa však skončila, lebo po západe slnka sa už začal nový deň, začal ruch. Za Ježišom do Šimonovho a Ondrejovho domu začali prinášať chorých a utrápených ľudí, aby ich Ježiš uzdravil. Možnože zvesť o uzdravení Petrovej svokry sa od rána rozšírila závratnou rýchlosťou medzi ľuďmi, a tak chceli jeho prítomnosť medzi sebou využiť. Ježiš to urobil rád. Mal však obavu. Nebolo mu príjemné, že dav sa nahrnul v takom veľkom počte. Nie preto, že by nechcel pomôcť všetkým, ale preto, lebo sa bál, že jeho

uzdravovanie si budú ľudia zle vysvetľovať. To bolo naozaj reálne nebezpečenstvo, ako sa ukázalo aj neskôr, napríklad keď rozmnožil chleby a nasýtil veľké množstvo ľudí a ľudia ho chceli za to urobiť svojim kráľom. Bolo tu nebezpečenstvo toho, že si z neho urobia zázračného uzdravovateľa, ako aj neskôr chceli mať z neho zázračného uspokojovateľa svojich potrieb. Preto zakázal dokonca aj zlým duchom, aby o ňom hovorili. Jednoducho si to neželal v tej podobe, v akej ho ľudia chápali.

Ježiš po tejto udalosti cítil, že potrebuje urobiť rozlišovanie o tom, čo ďalej. Počuli sme, ako ráno zavčasu vstal a šiel sa modliť. Bola to chvíľa, ktorú si vykonal sám pred svojim Otcom a v ktorej sa pred jeho tvárou snažil rozpoznať, čo je jeho pravé poslanie. Vykonal si tu teda to, čo neskoršia kresťanská tradícia nazvala duchovné rozlišovanie. Ježiš sa snažil rozpoznať, čo od neho chce Boh. Nerozpoznával medzi dobrom a zlom. Rozpoznával medzi dobrom a dobrom. Mal ostať uzdravovať? Alebo mal ísť inde a venovať sa najmä kázaniu? A Ježiš to v modlitbe rozpoznal. Ráno sa rozhodol v uzdravovaní nepokračovať. Rozhodol sa ísť ďalej, aj na iné miesta. Nie však nato, aby uzdravoval, ale aby kázal. Pre neho bolo hlavné nie uzdravovanie, ale kázanie.

Prečo? Lebo v kázanií ohlasoval ľuďom Božie kráľovstvo. V kázanií im vysvetľoval, v čom sú korene ich zla. Choroba a iné neduhy, ktoré sa dajú chápať niekedy symbolicky, sú výsledkom zla a hriechu. Preto svet potreboval byť vedený k uzdraveniu z hriechu. Životný štýl, ktorý svet a ľudia viedli, nebol dobrý. Obsahom jeho káznií bolo Božie kráľovstvo, ktoré spočívalo na *šalome*, t. j. na pocite všeobecného blaha, pohody, pokoja a radosti. Božie kráľovstvo bolo tam, kde bol vykorenený hriech. Božie kráľovstvo spôsobuje, že ľudia neupadajú do istých foriem zla: napríklad rozbitých vzťahov, hrubozrnného egoizmu, bezohľadnosti, závislosti, ba dokonca ani do chorôb. Mnoho chorôb je výsledkom osobného, spoločenského (štrukturálneho) zla a prvotného hriechu, ktoré Ježiš prišiel uzdraviť.

- **Stretnutie v skupine.** V tomto úryvku ide vlastne o prioritu Slova. Ľudia môžu v skupine meditovať o dôležitosti Božieho slova. Božie slovo prináša do životov ľudí zmysel. Je veľa ľudí, ktorí sú zdraví telesne, no nie sú zdraví v zmysle integrálnom, t. j. duševne a duchovne. Chýba im kvalita života. Na druhej strane, sú ľudia, ktorí sú chorí telesne a pritom sú duchovne a duševne zdraví. Ježiš vo svojom slove, t. j. v kázanií ponúka práve takéto zdravie.

Skúste si predstaviť konkrétne príklady na obe možnosti: zdravý telesne, ale duchovne chorý, a chorý telesne, ale duchovne zdravý. Ako sa ich stav prejavuje? Čo je charakteristické pre jedného aj pre druhého?

Ku ktorým patíš ty? (Máš odvahu to povedať?) Kam by si chcel patriť? Myslíš, že jestvujú na svete ľudia, ktorí sú kompletne, t. j. telesne, duchovne a duševne zdraví? Ak by boli, už by nepotrebovali spásu.

Mk 1,40-45 Uzdravenie malomocného

Preklad

- Mk 1,40 Prichádza k nemu malomocný a prosí ho [na kolenách] hovoriac mu: „Ak chceš, môžeš ma očistiť.“
- Mk 1,41 (On) sa zľutoval, vystrel ruku, dotkol sa ho a hovorí mu: „Chcem, buď očistený.“
- Mk 1,42 A malomocenstvo ho hneď opustilo a bol očistený.
- Mk 1,43 Prísne ho napomenul a hneď ho poslal preč
- Mk 1,44 a hovorí mu: „Dávaj pozor, aby si nikomu nič nepovedal, ale choď, ukáž sa kňazovi a prines za svoje očistenie obeť, ktorú nariadil Mojžiš, na svedectvo pre nich.“
- Mk 1,45 No on, keď odišiel, začal všade ohlasovať a rozširovať tú vec, takže (Ježiš) už nemohol verejne vojsť do mesta, ale býval mimo (neho), na pustých miestach. A prichádzali k nemu zovšadiaľ.

Textové poznámky

- 1,40 **prichádza** – Ide o historický prítomok (porov. text. pozn. k 1,12).
[**na kolenách**] [καὶ γονυπετῶν] – Hoci kratšie čítanie by sa mohlo považovať za pôvodnejšie, vynechanie γονυπετῶν niektorými rkp. (B, D, W, Γ) je možné vysvetliť na základe vplyvu homoioteleutonu (Heriban 1992, 470–471) καὶ γονυπετῶν καί. V prospech zachovania zmienky o pokľaknutí na základe priority Mk sa prihovára aj tá skutočnosť, že ďalšie dve synoptické evanjeliá opisujú podobný úkon pokory, ale inými slovesami: προσεκύνει (Mt 8,2), πεσῶν ἐπὶ πρόσωπον (Lk 5,12). Prijaté čítanie NA27 (Σ², L, Θ, f¹, 565, 579) je preto pravdepodobnejšie.
- 1,41 **sa zľutoval** σπλαγχνισθεὶς, dosl. *zľutujúť sa* – Variant ὀργισθεὶς nahnevajúť sa namiesto σπλαγχνισθεὶς *zľutujúť sa*, ako ponúkajú niektoré rkp. (D, a, ff²), mohol byť motivovaný snahou prepisovačov zmierniť tvrdé vyjadrenie o Ježišovej osobe. To by znamenalo, že archetypový text obsahoval ὀργισθεὶς *nahnevajúť sa*, čo by bolo v zhode s 1,43, kde je použité participium podobného charakteru ἐμβριμησάμενος *prísne pobrozdiac*. No možné je aj presne opačné vysvetlenie, že práve participium v 1,43 viedlo neskôr prepisovačov k zmene participia v 1,41 na prísnejší výraz. Tento názor podporuje skutočnosť, že v 3,5 a 10,14 sú taktiež použité tvrdé vyjadrenia, ktoré prepisovači nezmenili na umiernennejšie. Prijaté čítanie NA27 (Σ, B, L, 892, 2427) je pravdepodobnejšie.
- vystrel ruku, dotkol sa ho** ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἤψατο, dosl. *vystrel ruku dotkol sa ho* – Spojenie ἐκτείνας τὴν χεῖρα je z obsahového hľadiska zbytočné: tento dej je zahrnutý v slovese **dotkol sa ho**. Porov. text. pozn. k 1,35.

- hovorí** – Ide o historický prítomok (porov. text. pozn. k 1,12).
- hovorí** – Ide o historický prítomok (porov. text. pozn. k 1,12). 1,44
- za svoje očistenie** περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου – Predložka περί *pre (niečo), o (niečom)* je tu použitá namiesto ὑπέρ (Zerwick 1990, § 96). Je to ďalší príklad helenistickej zámery predložiek s podobným významom (porov. text. pozn. k 1,9).
- na svedectvo pre nich** εἰς μαρτύριον αὐτοῖς – Predložka εἰς je tu použitá vo výsledkovom význame „aby mali svedectvo“. Tvar αὐτοῖς je datív výhody. Porov. 6,11 a text. pozn. a 13,9.
- začal... ohlasovať** ἤρξατο κηρύσσειν – Sloveso ἄρχομαι *začínať* sa v Mk často používa vo veľmi oslabenom význame, čo sa pokladá za vplyv aramejčiny (Zerwick – Grosvenor 1993, 104). Preto by sme mohli prekladať nie **začal... ohlasovať a rozširovať**, ale *ohlasoval a rozširoval*. Spojenie slovesa *začať* s nasledujúcim slovesom v neurčitku predstavuje charakteristický znak Markovho slovníka, podobne ako napr. častica *bneď* (porov. kom. k 15,1). Sloveso ἄρχω v aktíve znamená *vládnuť* a v médiu *začať*. V Mk sa toto sloveso v aktíve vyskytuje len v 10,42, kde sa nachádza v priamej reči. Inak je vždy použité len v tvare aoristu mediálneho v 3. os. sg. alebo pl., po ktorom nasleduje infinitív. Celkovo sa táto konštrukcia nachádza v Mk 26-krát, na rozdiel od iných evanjelistov, ktorí toto sloveso častejšie používajú aj v iných formách a významoch. V Mk sa táto konštrukcia spravidla nachádza v úvode alebo závere daného príbehu (porov. 1,45; 4,1), v zhrnutiach alebo ako prechod z jednej témy do druhej, kde toto spojenie označuje aktivitu, ktorá je v kontraste s predchádzajúcim dejom (porov. 6,7; 8,31). Použitie tejto konštrukcie poukazuje na Markov redakčný zásah alebo kompozíciu.
- všade** πανθὰ – V gréčtine ide o adjektívum v tvare neutra pl. vo funkcii adverbia (základný význam „mnoho“). Preklad závisí od kontextu, tu je zrejme najvhodnejšia príslovka miesta **všade** (= „na mnohých miestach“), no nemožno vylúčiť ani preklad *horľavo*. Porov. 3,12; 5,10.23.43; 6,23; 9,26 a 15,3.

Komentár

- Prichádza k nemu malomocný** – V Mk je to jediné rozprávanie o uzdravení malomocného, v čom spočíva aj mimoriadnosť tejto udalosti (Gnilka 1987, 113). Malomocenstvo je súhrnným označením kožných chorôb: **malomocný** λεπρός žil mimo obvodu mesta a trpel viac samotou než chorobou. Malomocenstvo pokladali ľudia za Boží trest (porov. Nm 12,9-15: trest Áronovej sestry Miriam). Malomocenstvo znamenalo prakticky smrť a uzdraviť sa z neho sa rovnalo vzkrieseniu k životu (porov. slová izraelského kráľa adresované Námánovi Sýrskemu: *Som ja Boh, aby som mohol dávať smrť a život?*, 2 Kr 5,7). Miriam čakala na uzdravenie sedem dní, Námán sa musel sedemkrát ponoriť do vody rieky Jordán. Tu nastáva uzdravenie okamžite (Limbeck 1997, 35–36). Je to prvýkrát, keď chorý **prichádza** k Ježišovi z vlastnej iniciatívy (Mateos – Camacho 1997, 184). Postavu malomocného bez mena pokladajú niektorí komentátori za extrémny prípad a zároveň prototyp všetkých ľudí, ktorí sa nachádzajú v situácii na pokraji spoločnosti a spoločenstva. Prichádza k Ježišovi bez toho, aby rešpektoval vzdialenosť, ktorú mal ako malomocný zachovať (Mateos – Camacho 1997, 185).

Uzdravenie malomocného

Prosí ho [na kolenách] hovoriac mu – Toto gesto je prejavom úcty, čo ešte neimplikuje automaticky adoráciu pred božskou postavou. V staroveku a v bibl. textoch je bežným prejavom úcty vo vzťahu ku kráľom a vysokým úradníkom (porov. napr. Gn 23,7). Takto boli uctievaní aj niektorí rabíni (Légasse 2000, 126). V tomto geste vidia iní komentátori aj prejav strachu pred trestom za porušenie predpisu Zákona. Napríklad v 2 Kr 1,13 päťdesiatnik na kolenách prosí Eliáša zo strachu pred smrťou (Mateos – Camacho 1997, 185).

Ak chceš, môžeš ma očistiť. – Týmito slovami malomocný pripisuje Ježišovi omnoho väčšiu moc, než akú bežne mávali divotvorcovia v staroveku. Podľa presvedčenia starých Hebrejov iba Boh mohol uzdraviť z choroby malomocenstva (Légasse 2000, 126). Malomocný nežiada, aby sa ho Ježiš dotkol; prejavuje však svoju absolútnu dôveru v jeho moc (**ak chceš, môžeš**), o ktorej takto uznáva, že je božská. Vôbec nepochybuje o tom, že ho Ježiš môže očistiť, nie je si však celkom istý, či to Ježiš aj chce. V celej tejto perikope absentuje sloveso uzdraviť, čo by položilo dôraz skôr na fyzický aspekt malomocenstva; sloveso **očistiť** teda zdôrazňuje náboženský aspekt (Mateos – Camacho 1997, 185).

Patristický komentár: Origenes si dáva otázku, prečo sa Pán dotkol malomocného, keď Zákonom zakazoval. Pán sa ho dotkol práve preto, lebo *čistému je všetko čisté* (Tít 1,15).

To značí, že špinavosť, nečistota jedných nepoškrvňuje druhých. Ďalším dôvodom dotyku bol dôkaz jeho ľudskosti. Naučil nás tak neopovrhovať ničím, nemať nikoho v nenávisti, nenosiť v sebe pohrdanie voči tým, ktorí majú rany na tele. Malomocnému stačilo vystrieť ruku a bol uzdravený. Podobne, nikto nesmie v duši skrývať malomocenstvo hriechu, nech nikto v srdci neuskladňuje poškrvnenie vinami, a ak ich vlastní, nech sa hneď klania Pánovi a nech mu povie: „Pane, **ak chceš, môžeš ma očistiť.**“ (Origenes, *Com. Matth.* 2,2-3: GCS 41, 248–249)

1,41

(On) sa zlutoval – Porov. text. pozn. k 1,41. Sloveso *zlutovať sa* σπλαγγνίζομαι sa v literatúre danej doby používalo na označenie nežnej láskavosti Boha voči ľuďom a v textoch NZ sa aplikuje na Boha a Ježiša a aj v podobenstvách, v ktorých sa chce priblížiť Božia a Ježišova láskavosť (Mateos – Camacho 1997, 186). Sloveso zodpovedá významu hebr. koreňa **קָרַח** (Ex 33,19), ktoré vo forme prídatného mena definuje samotného Boha (Mateos – Camacho 1997, 179).

Vystrel ruku ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ – Je to jediné miesto v Mk, kde Ježiš vystiera ruku, aby uzdravil chorého. V 3,5 ruku vystiera chorý (Légasse 2000, 128). Cieľom vystretia ruky je dotyk – fyzický kontakt s malomocným –, čo bolo vlastne predpisom zakázané. Ježiš týmto gestom neguje presvedčenie, že by malomocný bol vylúčený zo spoločenstva s Bohom (Mateos – Camacho 1997, 186).

Dotkol sa ho – Dotyk patrí k najdôležitejším symbolickým úkonom, ktorý naznačuje komunikáciu a odovzdávanie určitej kvality alebo sily, a preto nie je vôbec nezvyklé, že sa nachádza aj pri uzdraveniach v NZ. Niekedy sa Ježiš usilujú dotknúť chorí, inokedy sa ich dotýka on sám. Na rozdiel od gesta vkladania rúk má takýto dotyk výlučne terapeutický cieľ. Dôležité tu však je, že chorý je oslobodený od svojej nečistoty (Légasse 2000, 128).

Apokryfy: Dôležitou súčasťou uzdravenia malomocného je Ježišov dotyk kultovo nečistého tela (porov. Mk 1,41). Podľa P.Eg. 2,74, Ježiš vystiera ruku s iným cieľom.

Z fragmentu vyplýva, že ide o zázračnú sejbu na vode, po ktorej nasleduje okamžitý výsledok – plody, ktoré prinášajú radosť. V prípade, že ide naozaj o demonštráciu alegorického príbehu, potom svojou podstatou pripomína jedno z mnohých Lukášových podobenstiev (porov. Lk 10,25-37; 14,15-24; 15,1-32; 18,9-14). Ježiš sa identifikuje vykonaním zázraku pred väčším obecnstvom, ktoré zároveň predstavuje svedkov diania (porov. P.Eg. 2,67-82). U synoptikov sa Ježiš vyhýba konaniu zázrakov, je im bližšia myšlienka „mesiášskeho tajomstva“ (porov. Mk 1,44par.; 7,36; 8,30 par.; Lk 5,12 par.).

Ahovorí mu: „Chcem, buď očistený.“ – Porov. Ježišove uzdravenia 8,22-26. Dvomi slovami malomocného človeka zodpovedajú dve Ježišove slová (Mateos – Camacho 1997, 186). Očistenie sa realizuje slovami mimoriadnej autority. Nemáme tu nijakú formulu, v ktorej by sa opakovali slová magického charakteru, len dve slová: jedno, ktoré vyjadruje vôľu uzdraviť, a druhé, ktoré realizuje samotné uzdravenie. Ježiš nespomína Boha: koná vlastnou božskou silou a toto ho odlišuje od prorokov minulosti. Ježišovo slovo je identické so slovom Elizeovým, ktoré adresoval Námánovi (porov. 2 Kr 5,13; καθαρίσθητι), no s tým rozdielom, že efekt nastal priamo a ihneď (Légasse 2000, 129).

Marek opisuje výsledný efekt jedinou vetou, čo pripomína udalosť uzdravenia Petrovej svokry v 1,31: takmer personifikovaná choroba opúšťa svoju obeť, ktorá je v tom istom okamihu očistená, čo zodpovedá prosbe malomocného človeka (Légasse 2000, 129). 1,42

A... hneď καὶ εὐθύς, dosl. a hneď – Porov. kom. k 15,1.

Prísne napomenutie prekvapuje a aj použité sloveso *napomenúť* ἐμβριμάομαι 1,43 je neočakávané: v klasickej gréčtine je zriedkavé a v LXX sa nachádza dvakrát (porov. Nár 2,6; Dan 11,30). Nasledujúce sloveso *poslať preč* ἐκβάλλειν neimplikuje nič násilné: slovo má jednoducho význam „poslať preč“. Zdá sa, že Ježiš rýchle poslať uzdraveného preč, i keď predpis Zákona nehovorí o takejto urgentnosti dostaviť sa pred kňaza (Légasse 2000, 129). Vysvetlením môže byť aj markovské použitie slova **hneď** εὐθύς (porov. kom. k 15,1).

Ahovorí mu: „Dávaj pozor, aby si nikomu nič nepovedal, ale choď, ukáž sa kňazovi“ – Tento zákaz je možné chápať v takomto význame: „Namiesto toho, aby si hovoril o tom, čo sa ti stalo, choď radšej (skôr) a ukáž sa (najprv) kňazovi...“ (Légasse 2000, 130). Úlohou kňaza bolo prezrieť telo uzdraveného človeka a skôr, ako by vystavil dokument o jeho zdravotnom stave, priniesť predpísané obety za uzdravenú osobu (Mateos – Camacho 1997, 188). Prinesenie obety je časťou kultového uzdravenia (Štrba 2007, 79–106). 1,44

Patristický komentár: Béda vysvetľuje, že aj keď Ježiš po uzdravení nariadil malomocnému, aby mlčal, sám zázrak nemohol nehovoriť. Aj kresťania podľa príkladu Krista majú túžiť po tom, aby ich dobré skutky zostali ukryté, aj keď budú zjavené a poslúžia iným. Znakom veľkej pokory je fakt, že Ježiš netúži po rozhlasovaní svojich skutkov. Znakom veľkosti je fakt, že jeho skutky nemôžu zostať a nezostanú v tichu. (Béda Ctihodný, *In Marci evangelium expositio* 1,1,45: CCL 120, 452)

A prines za svoje očistenie obeť, ktorú nariadil Mojžiš – O obeť, ktorú bolo treba priniesť, sa píše v Lv 13–14. V skutočnosti podľa Lv 13,1; 14,1 tieto

Uzdravenie malomocného

nariadenia dáva priamo Boh. Rovnaké pripísanie autorstva Zákona Mojžišovi nachádzame aj na iných miestach (porov. napr. 7,10; 10,3-4 atď.). Mojžiš je v NZ niekedy dokonca identifikovaný so samotným Zákom, ktorý sprostredkoval (porov. 2 Kor 3,15; Sk 6,11). I keď tu netreba vidieť úmyselnú antinomickú polemiku, predsa len takého formulácie neprehrádzajú príliš hlboké presvedčenie o božskom pôvode Tóry (Légasse 2000, 130).

Patristický komentár: Efrém vysvetľuje, že Kristus sa nedotkol malomocného, ale ponúkol mu svoju pravicu plnú svätosti. Aj keď konal proti Zákomu, hneď dokázal, že nie je proti nemu. Pán dokázal, že ľudská prirodzenosť je dobrá, keďže doplnil to, čo jej chýbalo. Potom poslal malomocného za kňazom, tým potvrdil autoritu kňaza. Prikázal tiež priniesť obeť a tým potvrdil Zákon. V SZ boli dané mnohé prikázania o malomocenstve, no nepriniesli nijaký výsledok. Prišiel Kristus a vykonal uzdravenie pomocou slova, zavrhol mnohé príkazy o malomocenstve, ktoré sa považovali za Zákon. (Efrém Sýrsky, *Commentarii in Diatessaron* 12,24; CSCO 137, 174)

1,45 Na svedectvo pre nich – Dôraz sa z osoby kňaza prenáša na ľudí: pozornosť čitateľa sa takto upriamuje na neveriacich Židov (Légasse 2000, 130).

Je to prekvapivý moment: čitateľ sa dozvedá, že namiesto toho, aby uzdravený človek šiel za kňazom a splnil zákonné predpisy, začal ohlasovať udalosti, ktoré sa stali. Uzdravený teda urobil opak toho, čo mu Ježiš nariadil. Napriek slovesu **ohlasovať** κηρύσσειν zaiste nie je treba vidieť v tomto človeku nejakého prvého misionára. Sloveso, ktoré vyjadruje **rozširovať tú vec** διαφημίσειν, nachádzame aj v Mt 9,31: No oni šli a rozprávali διεφήμισαν o ňom po celom kraji. Ako v iných podobných prípadoch (porov. 5,20; 7,36), ani tu Ježiš uzdraveného neposiela ohlasovať dobrú zvesť (Légasse 2000, 131). Skúsenosť, ktorú mal uzdravený človek, spôsobila v ňom úžasnú radosť, radosť z oslobodenia (Mateos – Camacho 1997, 190). Napriek zákazu sa o Ježišovi nezadržateľne šíri skreslená zvesť. Radosť zo stretnutia s Ježišom sa nedá utajovať, no radosť z Ježiša ako divotvorcu nevystihuje naplno to, čo chcel on sám (Pokorný 1981, 55–56). Dôsledkom aktivity – ohlasovania uzdraveného človeka – bolo, že Ježiš prestal verejne vystupovať v Kafarnaume a zdržoval sa na pustých miestach, čo sčasti pripomína osud malomocných ľudí: Je nečistý, musí bývať osve, bude sa zdržovať mimo tábora (Lv 13,46b). (Mateos – Camacho 1997, 190)

Kompozícia

Redakčné vrstvy

Štýl state, chýbajúce lokalizovanie, neuvedenie Ježiša ako podmetu, ako aj náhla zmena postáv (malomocný, kňaz) a tém (Zákon a obeť) poukazujú na skutočnosť, že tento príbeh bol pôvodne nezávislý od predchádzajúceho cyklu Ježišov deň v Kafarnaume. Na druhej strane, stať v súčasnej podobe obsahuje typický Markov slovník (častica hneď) a pre Marka typický zákaz roz-

širovať to, čo Ježiš urobil (porov. kom. k 1,44). Možno teda tvrdiť, že Marek prepracoval príbeh pravdepodobne aram. pôvodu (Focant 2004, 101) a vložil ho medzi Ježišov deň v Kafarnaume (1,14-39) a cyklus kontroverzií (2,1-3,6). Takto prepracovaný príbeh je vhodný na premostenie oboch častí, keďže spája uzdravenie, ktoré bolo jednou z hlavných tém v 1,14-39, s témou zachovávanía Zákona, ktorá bude jednou z hlavných tém v 2,1-3,6.

Štruktúra

Rozprávanie o uzdravení malomocného je ďalším zo série Ježišových uzdravení a je zostavené podľa už známej literárnej formy. Obsahuje všetky dôležité prvky podobných uzdravení (porov. Štruktúra 1,29-31) a je doplnené o špeciálny príkaz nehovoriť o uzdravení, typický pre mnohé z Ježišových skutkov (porov. 1,34).

1. Stretnutie chorého s liečiteľom (1,40a)
2. Choroba a jej opis (1,40a)
3. Žiadosť o uzdravenie (1,40b)
4. Čin na uzdravenie (1,41)
5. Uskutočnenie uzdravenia (1,42)
6. Príkaz zachovať diskretnosť (1,43-44)
7. Dôkaz uzdravenia (1,45)

Dejová línia sa odvíja na základe protikladu medzi chorobou a zdravím a medzi súkromím a verejnosťou: na začiatku prichádza malomocný (chorý) človek za Ježišom súkromne, na konci sa má zdravý človek ukázať kňazovi a začne rozširovať Ježišovu povest na verejnosti.

Opis

Miesto stretnutia nie je spresnené, no podľa predchádzajúceho v. sa muselo uskutočniť niekde v Galilei, kde Ježiš pôsobí. Takisto chýba časové alebo osobné spojenie s okolitým textom. Istým spôsobom sa rozvíja téma z 1,35-37, kde Ježiš chce byť na pustom mieste. Stretnutie s malomocným, žiadosť o uzdravenie, slovo a uskutočnenie uzdravenia nasledujú rýchlo po sebe. Tento rýchly sled činností kopíruje Ježišovo správanie v 1,35-39, kde sa takisto rýchlo striedajú rôzne činnosti.

Príkaz nikomu nič nehovoriť (porov. 1,44a) dobre zapadá do rozprávania, hoci oveľa viac pripomína kontext exorcizmu (porov. 1,34), kde sa Ježiš usiloval, aby sa správa o ňom nešírila.

Text opäť končí súhrnom (porov. 1,45), ktorý posúva význam textu: od osobnej reakcie na potvrdenie uzdravenia sa prechádza k všeobecnému posolstvu.

Uzdravenie malomocného

Zároveň sa navodzuje situácia z Kafarnauma, kde sa Ježiš stal príliš známy, takže prichádzalo množstvo ľudí (porov. 1,32-34). To isté sa opakuje teraz, keď sa jeho povest' rozširuje aj v celej Galilei, takže nemôže vstúpiť do miest.

Toto rozprávanie opisuje dve dôležité Ježišove črty. Je to jeho hlboká ľudskosť a zároveň jeho božstvo. Ježiš sa zľutuje a malomocného sa dotýka (porov. 1,41), čím porušuje rituálne predpisy Zákona. Zároveň sa naznačuje, že Ježiš je ten, koho Ján predpovedal (porov. 1,7) a ktorý je nadradený nad rituálnymi zákonmi. Malomocný ho prosí na kolenách a apeluje na jeho vôľu (porov. 1,40): sloveso *môct' dúnαιαι* často opisuje schopnosť konať to, čo je ľuďom nemožné (porov. napr. 5,3; 8,4; 9,28-29). Potvrdenie Ježišovej zvrchovanej moci už slúži ako úvod do kontroverzií o Mojžišovom Zákone v 2,1-3,6.

Všeobecné rozšírenie posolstva o Ježišovi je prototypom misionárskeho pôsobenia prvotnej Cirkvi a nesie v sebe eschatologické znaky: prichádzajú ľudia zovšadiaľ (porov. 13,10). Ježišova nadradenosť nad rituálnymi predpismi (zatiaľ iba naznačená a neskôr rozvinutá) poukazuje na situáciu, keď sa vyskytovali kontroverzie so židovstvom.

Uzdravenie malomocného v apokryfných tradíciách

Uzdravenie malomocného sa nachádza v tzv. Pilátovskom cykle. V porovnaní s Mk sú to krátkučky správy, zakomponované do väčších celkov. Prvý záznam, SprPil 1, ver. A, B, referuje o Ježišových uzdraveniach slepých, chromých, chorých, mŕtvych, ochrnutých a malomocných. Tento zoznam je zápisom súdneho procesu s Ježišom, adresovaný rímskemu cisárovi. Spoločným znakom uzdravení je odstránenie choroby slovom. Podľa oboch verzií sa Ježišove zázraky odohrali v sobotu, čím prestúpil nariadenie o sobotnom odpočinku. V druhej správe, SkPil 6,2, sa objavuje uzdravenie malomocného ako súčasť anonymných výpovedí Židov pred panovníkom. Spoločným menovateľom je aj v tomto prípade uzdravenie slovom. Nijaké zo svedectiev nie je presvedčivé natoľko, aby ukončilo výsluch a zastavilo sériu krivých obvinení. Ježiš je v Pilátovskom cykle zobrazovaný ako divotvorca, schopný konať mocnejšie divy ako pohanské božstvá. Napriek tomu sa vyhýba dotyku s chorým. V Mk ho nezastaví ani kultové znečistenie, ani možná náказа. V apokryfnom evanjeliu je, naopak, zdržanlivý a lieči iba slovom.

Ďalší doklad uzdravenia malomocného sa nachádza v P.Eg. 2,35-47. Čitateľom je priblížené správanie malomocného, ktorý prichádza za Ježišom s prosbou o uzdravenie bez toho, aby vyjadril úctu úklonom (porov. Mt 8,2; Mk 1,40; Lk 5,12). Niektoré charakteristiky opisov uzdravení v P.Eg.: chýba vyjadrenie viery v Ježišovu moc uzdravovať; malomocný sa priznáva k získaniu svojho ochorenia a tým aj k ľahkovážnemu prístupu k Mojžišovmu zákonu; vo svojej prosbe používa mediopasívny tvar *καθαρίζομαι*, ktorým môže vyjadrovať postoj k celkovému daniu; malomocný skôr vyzýva Ježiša, aby potvrdil svoju iden-

titu; oslovenie *učiteľa* διδάσκαλε v zmysle רב̄ používajú v evanjeliách členovia synedria s cieľom spochybniť Ježišovu autoritu (porov. 12,14; Mt 12,38; Lk 7,40; Jn 8,4) alebo zástupy s cieľom očakávanej pomoci (porov. 9,17; Lk 9,38). Niektoré charakteristické rozdiely: spôsob náказы je, na rozdiel od synoptikov, podrobne opísaný; dochádza k nej spoločenstvom s malomocnými, ktoré je chápané ako prestúpenie Mojžišovho zákona (porov. Lv 13,46; P.Eg. 2,36-39); spoločné stolovanie kultovo čistých jedincov s neobrezanými (porov. Sk 11,3), hriešnikmi (porov. Lk 15,2; 1 Kor 5,11) a pohanmi (porov. Gal 2,12) predstavitelia kultu pravdepodobne často napádali ako priestupok proti tradovanému učeniu (porov. Sk 10,28); miestom náказы je *hostinec* πανδοχεῖον (P.Eg. 2,38), pojem vlastný helenistickým autorom (Bauer 1988, 1229), z novozákonných autorov ho použil Lukáš v podobenstve o milosrdnom Samaritánovi (porov. Lk 10,34.35); akt uzdravenia je spoločný vo všetkých zmienených podaniach; medzi malomocným a Ježišom chýba telesný kontakt, na rozdiel od synoptikov (porov. 1,41; Lk 5,13; Mt 8,3), pravdepodobne z obavy pred kultovým znečistením (porov. Ex 19,12; Lv 11,8; Nm 16,26; 1 Krn 16,22; Erlemann 1996, 22); rovnako chýba vyjadrenie emócií nad stavom malomocného (porov. 1,41) a príkaz mlčať o uzdravení. Je pravdepodobné, že Ježiš chcel preukázať svoju moc na základe konania zázrakov; Ježišov zákaz prestupovať Mojžišov zákon sa vyskytuje iba v Jn 5,14; 8,11; na preskúmanie stavu je podľa Lv 14,2 potrebný iba jeden kňaz, P.Eg. 2 uvádza pl. Podobná výzva zaznieva pri uzdravení desiatich malomocných (porov. Lk 17,14); vo výzve obetovať je použitý špeciálny termín, spojený s prinášaním obiet, ἀναφέρω (porov. Lv 17,5; Iz 57,6; 2 Mak 1,18; Hebr 7,27).

Z toho vyplýva, že pisateľ P.Eg. 2 bol pravdepodobne oboznámený s terminológiou kultu. Jednotlivé podrobnosti z Mojžišovho zákona boli pre neho už problematickejšie.

Uvedené apokryfné tradície naznačujú židovské smerovanie blízke spoločenstvu ebionitov, strážcov dodržiavania Zákona (porov. Ž 9,17; 10,9; 11,5). Ježiš sa v nich rovnako pridrižiava predpisov Zákona. Pri stretnutí so slepým sa nebráni dotyku, pretože ho to kultovo neznečisťuje. Slepý nie je pre svoje postihnutie vylúčený zo spoločenstva ani vystavený pozorovaniu. Ide o nábožensko-sociálny hendikep. Naopak, pri stretnutí s malomocným sa v obidvoch spisoch vyhýba dotyku s kultovo nečistými, vylúčenými zo spoločenstva, a lieči ich iba slovom.

Aplikácia

Liturgická aplikácia

Verše 1,40-45 sa čítajú na 6. nedelu Cezročného obdobia, cyklus B. Stretnutie Ježiša s malomocným, ktorý ho prosí o uzdravenie, ukazuje úplnú novosť

Uzdravenie malomocného

jeho správania sa vzhľadom na starozákonné alebo rabínske postoje. Ich vyľúčenie zo spoločenstva je na základe predpisov Pnt pochopiteľné, rabíni vysvetľovali ako príčinu choroby ťažké priestupky. Ak sa predsa len približoval, hádzali po ňom kamene. Ježiš dovolí, aby sa k nemu priblížil, a vykoná niečo neslýchané pre Žida: dotkne sa ho rukou (porov. kom. k 1,41). Veď on je Bohom poslaný Spasiteľ, ktorý sa nestará len o duševne chorých ako lekár (zatiaľ čo *zdraví lekára nepotrebujú*, Mt 9,12), ale dotykom ukazuje, že sa nebojí nákazy. Ba dokonca viac: chorobu ľudí, ich hriech berie vedome na seba. Mt pri Ježišovom správaní cituje slovo o Božom služobníkovi: *On vzal na seba naše slabosti a niesol naše choroby* (Mt 8,17; Iz 53,4). Nedeje sa to však ľahko; gr. text hovorí o Ježišovom hneve na ľudskú biedu, ktorú Boh nechcel. A aby vyhovel Zákonu, poslať uzdraveného ku kňazovi, aby konštatoval uzdravenie. *Na svedectvo pre nich* znamená oboje: aby spoznali, že vie uzdraviť chorých, ale tiež aby videli, že naplňa Zákon. Neposlušnosť muža, ktorý má o tom mlčať, Ježišovi sťažuje pôsobenie, pretože nechce, aby ho pokladali len za liečiteľa.

Prvé čítanie (Lv 13) pripomína predpisy Zákona o malomocenstve, ktoré nevyžadujú len odlúčenie od spoločenstva, ale aj výkrik: *Nečistý, nečistý!* pri každej príležitosti, keď sa niekto približoval. Je to v podstate to, čo by mal urobiť v Cirkvi ťažký hriešnik, ktorý zotráva vo svojej hriešnosti tak dlho, až vznikne nebezpečenstvo, že nakazí druhých, a svoju faktickú odlúčenosť od spoločenstva svätých by nemal zakrývať pretvárkou. Ako nečistý – akým je – mal by čím skôr Ježišovi padnúť k nohám a povedať: *Ak chceš, môžeš ma očistiť.*

Ako ja beriem Krista za svoj príklad? V druhom čítaní sa apoštol usiluje podľa možnosti byť podobný svojmu Pánovi. Jediné, čo nemôže urobiť, je zobrať na seba hriechy ľudí (*Vari bol Pavol za vás ukrižovaný?*, 1 Kor 1,13). Čo však môže, je ujímať sa chorých na tele, a najmä na duši a v Ježišovej moci im darovať zdravie. Spôsob, akým vychádza v ústrety chorým a slabým, nie je „zvysoka“, ale čisto služobný postoj, ktorý môže dospieť až k účasti na Ježišovom zástupnom utrpení (porov. Kol 1,24). (LDW 127–128)

Katechizmus Katolíckej cirkvi

V nadväznosti na modlitbovú spiritualitu v kontexte 1,40-41 je aplikovaná časť, keď Ježiš vypočuje modlitbu (porov. KKC 2616). Prosbu ľudí v rôznych chorobách a životných situáciách Ježiš vypočuje už počas svojej verejnej činnosti. Prostredníctvom vykonaných znamení a uzdravení vopred vyjadruje, že má moc nad životom a smrťou, čo sa prejaví v jeho zmŕtvychvstaní. Vždy ide v ústrety prosbe, ktorá je mu predložená s vierou, a vypočuje rôzne formy prosieb o očistenie a uzdravenie. V procese uzdravenia človeka je dôraz na sviatosť uzdravenia, najmä na sviatosť pomazania chorých (porov. KKC 1504). V 1,41 sú položené základy tejto sviatosti v ekonómii spásy, pretože Kristus je lekárom. Chorý človek sa zase prezentuje vierou, s ktorou prichádza k Ježišovi.

Ježiš uzdravuje chorého prostredníctvom vonkajších znakov alebo samotným dotykom . Tento uzdravujúci dotyk sa počas histórie uskutočňoval a uskutočňuje prijímaním sviatostí, najmä sviatosti pomazania chorých.

Pastoračná aplikácia

Text poukazuje na nadvládu Ježiša nad mocnosťami a silami. Ako on chce, tak sa stane. Malomocný prichádza k nemu a prosí ho: *Ak chceš, môžeš ma očistiť.* Ježiš mu odpovedá: *Chcem, bud' očistený.* Malomocný vedel, že keď Ježiš chce, tak to bude. A Ježiš chcel, aby bol malomocný uzdravený. Znova je teda možné uvažovať nad týmto Ježišovým panovaním a jeho autoritou.

Ďalej, je tu veľmi vidieť, ako Ježiš chápal, že ľudia potrebujú spoločenstvo viac než uzdravenie z chorôb. Pravdu povediac, liekom na mnohé naše choroby je práve spoločenstvo. To je dôvod, prečo bola založená Cirkev. Ani Ježiš neputoval sám, ani učeníkov neposlal po jednom, ale po dvoch. A prisľúbil im, že kde sú dvaja alebo traja v jeho mene, tam je i on medzi nimi. Cirkev, to nie je sólo partia. Navzájom sa potrebujeme.

Ježiš v evanjeliách uzdravuje veľa malomocných. Možno ich bolo tak veľa preto, lebo v tej dobe bolo veľa malomocných. Alebo možno preto, že situácia malomocných ho zvlášť trápila. Alebo možno práve oni boli najurputnejšími hľadačmi uzdravenia zo všetkých chorých, lebo bremeno vylúčenia zo spoločenstva bolo pre nich neznesiteľné.

Nech je dôvod akýkoľvek, Ježišovo uzdravenie nespočívalo len v tom, že im vrátil fyzické zdravie, ale že ich nasmeroval na patričné authority, aby ich prijali naspäť do ich pôvodnej komunity. Je to tak: skutočné komunity, ktoré sa starajú o každého a vítajú každého, sú najvýrečnejším znakom Božej prítomnosti medzi nami. Komunita nie je ničím „navyš“ v živote viery. Komunita patrí k podstate našej viery.

- **Stretnutie v skupine.** V evanjeliu vidíme mnoho tém. Skúste ich vymenovať. Prvou je tá, ktorú sme si predstavili: téma komunity. Potom je tu téma genézy hriechu: malomocný, ktorý sa vo vysokom štádiu choroby telesne doslova rozkladá, je obrazom človeka v stave ťažkého hriechu. Nestal sa takým hneď. Bolo treba čas a vývoj. Aké sú štádiá vývoja choroby malomocnosti? Biela, necitlivá škvrna, rozširovanie na iné oblasti tela, odpadávanie končatín... Dôsledok: izolácia od spoločenstva. Porovnajte si ich s vývojom a prejavmi hriechu. Poznáte niekoho v okolí, kto sa nachádza evidentne v takomto stave? Ako prebieha uzdravenie?

Ďalšími témami by mohla byť sviatosť zmierenia, úloha kňaza a rozhrešenia v procese návratu do komunity. Rodina a spoločenstvo, ktorým chorý malomocný (hriešnik) nechýba: je to spravodlivé alebo nespravodlivé (či dosl. surové) voči tomuto človeku? Prečo si myslíte, že spoločenstvo musí zaobchádzať s malomocným (ťažkým hriešnikom) radikálne?